

Nora: Hiša lutk

1.DEJANJE: Prva pribrenči na oder Nora. Helmer svojega "škrjančka" ("veverico", "fletno frčkico") skorajda ponižujoče (čeprav na prvi pogled morda prikupno) zaslišuje glede mandeljčkov, ki so zanjo prepovedani. Sledi Norin pogovor s staro prijateljico Kristine, analitični moment, ki nam razkrije poleg osamljenosti (praznosti) Lindejeve predvsem Norino izposojanje denarja, ki je pred leti možu (skrivaj) rešila življenje, kar ji je v ponos. Nato bežno spoznamo notarja Krogstada in družinskega prijatelja doktorja Ranka. Norina domislica za zagotovitev prijateljčine zaposlitve je uspešna. Ko Nora ostane sama z otroki, se z njimi igra skrivalnice. Krogstadovo izsiljevanje z zadolžnico (s ponarejenim podpisom) je krivo, da Nora prosi za njegovo delovno mesto pri sedaj vplivnem možu. Le- ta jo zavrne in ji razkrije notarjevo moralno umazano preteklost (ravno tako ponarejanje). Dejanje izzveni v Norinem strahu, da bi (kot Krogstad) lahko izpridila svoje otroke (z lažmi, hinavščino, kot je izrazil Helmer).

2.DEJANJE: V uvodnem prizoru s pestunjo se Nora poslavlja od funkcije matere. Trenutek za tem med šivanjem z Lindejevo ugotovimo, da je Torvaldu (sodeč po Norinih besedah) njegova življenjska sopotnica lastnina, medtem ko je Rank tisti, ki jo posluša. Sledi (delno hlinjena) ubogljivost do Helmerja ter ponovna prošnja za Krogstadov položaj, ki pa jo Torvald ponovno zavrne. Pogovor med Nora in Rankom prinese napoved Rankove bližajoče se smrti in njegovo priznanje ljubezni, ki Nora odvrne od prošnje za posojilo. Vrne se Krogstad, ki bi "rad nazaj med ljudi" in s tem namenom vrže pismo z razkrito resnico v nabiralnik. Nora je za svoje dejanje pripravljena prevzeti vso odgovornost. Drugo dejanje se zaključi z Norinim divjim in strastnim plesom ter neznanskim hrepenenjem.

3.DEJANJE: Lindejeva izmenja s Krogstodom nekaj življenjskih nauk in ko ugotovita, da drug drugega potrebujeta, se pokaže pozitivna stran Krogstada (ta botruje koncu konflikta z Noro). Kristine kot dobra prijateljica želi, da se izgovori in izmiki med zakoncema končajo, in zato Krogstada prepriča, naj pisma ne zahteva nazaj. Vrneta se Nora in Helmer. Tik pred soočenjem smo priča še zaviralnem elementu, slovesu doktorja Ranka. Ko oddide še ta in Torvald pismo končno prebere, s svojo reakcijo (obtožbami: "hudodelka", "hinavka", "lažnivka"... in potrebopo igranju, reševanju razvalin), v Nori povzroči začetke prebujanja. Ko Helmer dobi v roke še eno pismo (tokrat v prid njegovemu družbenemu ugledu), je on rešen. Nora pa je sedaj pripravljena na resen pogovor, lahko bi rekli kar nekako obračun. Svojemu možu, ki ji je sedaj tujec, razloži, da mora "doumeti sebe in okolico". Tisto "najbolj čudovito" se namreč ni zgodilo. Ona se sedaj iz lutke končno (to je trajalo celo njeno življenje) prelevi v človeka. Sedaj je ona najprej človek (ne žena in ne mati), ki je zaradi dolžnosti do sebe na koncu drame na pragu novega življenja.

Naturalistična elementa:

*vpliv dednosti (doktor Rank podeduje spolno bolezen po očetu; Nora se boji, da bi njeni otroci podedovali po njej pokvarjenost...).

*vpliv okolja

NORIN ODNOS DO:

DR. RANKA - On je na tihem zaljubljen v Noro in ji v drugem dejanju svojo ljubezen tudi razkrije. Nora se rada pogovarja z njim in mu več zaupa kot možu, saj jo v nasprotju s Torvaldom upošteva kot enakopravno sogovornico in jo spominja na služkinje v očetovi hiši, od katerih se je največ naučila. Njun pogovor je poln skrivalnic - Nora se z njim zavestno igra skrivalnice (živi v svetu sanj, igrice, ne mara stopiti v resničnost). Rank Noro dobro pozna, veliko bolje kot njen mož in tudi vidi njeno stisko. Vidi se, da je med njima neka duhovna vez. Nora ve, da bi ji Rank posodil denar. Ob njem vidimo, da Nori pomeni prijatelj veliko več kot Helmerju. Ko ji Rank izpove ljubezen, jo ta raje zavrne in s tem ohrani njuno prijateljstvo. On je najbolj tragična oseba v drami, saj je žrtev krute usode brez lastne krivde.

GOSPE LINDEJEVE - Oseba, ki v *Hiši lutk* najbolj izraža Ibsenova lastna stališča je Lindejeva. Pomemben je njen odnos do pretvarjanja, ta vpliva na potek dogajanja - zavrača skrivalnice, spoštuje odkritost. Z Noro sta dobri prijateljici, Nora ji počasi skoraj vse razkrije, skriva pa, da si je denar izposodila od Krogstada.

Lindejeva pred prijateljico skriva svojo zvezo s Krogstadom. Z Noro pogosto govori kot z otrokom, zato je Nora užaljena.

Obe sta predstavnici ženskega spola, ki je bil takrat še podrejen moškemu, vendar pri Lindejevi to ni tako očitno kot pri Nori. Obe stremita za tem, da je posameznik sam sebi dolžan uveljaviti svoje lastno bistvo, vsem ozkosrčnim, neumnim in preživelim konvencijam meščanske družbe nakljub. Obe sta zelo požrtvovalni. V krutih razmerah se človek bori za preživetje, sam se mora prebijati skozi življenje - obe sta bolj ali manj navajani na to.

KROGSTADA - Med njima so zaviti pogovori, zelo malo je izrečeno direktno. On Nori predoči, da je ponarejanje podpisov kaznivo dejanje in da sveta ne zanima, ali je bilo storjeno iz plemenitih nagibov. Načeloma sta si zelo podobna, saj sta oba storila enak prekršek. Krogstad ni popolnoma izprijen, tudi Nora izsiljuje iz obupa ob izgubi službe. Nora se Krogstada boji (Ko on vstopi, krikne.), on ji priključuje slabo vest zaradi preteklega greha.

OTROK - Otroci se pojavijo na odru samo enkrat v prvem dejanju, v drugem dejanju pa jih noče Nora več videti, ker je pod vplivom Torvaldovega modrovanja o kvarnem vplivu lažnivih mater na otroke, v tretjem pa ne, ker se mora najprej sama vzgojiti, potem šele bo lahko vzgajala tudi njih.

Skozi Norino igro z otroki se razkrije njen odnos do sveta: sredi igrice in otročjega obnašanja jo zmoti Krogstad z resno zadevo o zadolžnici, takoj po njegovem odhodu pa jo otroci zopet potegnejo v igro. Takšno je tudi njeno obnašanje: sprva razigrana, brezskrbna, potem jo neka resna zadeva ustraši, zamisli se, takoj po tem se zopet smehlja.

IZID: v knjižni izdaji 1879

SLOGOVNA UVRSTITEV: realistična drama z elementi naturalizma in simbolizma.